

(X^{ANTROP} Y^{TOP} ...), (X^{TOP},
 (X^{ANTROP} Y^{TOP} š ō). (Chlumec),
 vrabci z ech
 : ; ; ; ;
 (2),
 (ó /babilonski,).
 : Slovník české frazeologie a idiomatiky: 1
 ó P irovnání; 2 ó Výrazy neslovesné; 3 ó Výrazy slovesné (, 2009),
 Hrvatsko-slavenski rje nik poredbenih frazema (- , 2006),
 Hrvatski frazeolo-ki rje nik (- , 2014),
 Frazeolo-ki rje nik hrvatskoga ili srpskog jezika (, 1982),
 (, 2012),
 (, 2006), I, II (,
 , 1974675),

¹ odraz ve slovanských literaturách, jazycích a kulturách,

šGenera ní konflikt a jeho MUNI/A/0959/2015,

(, 1993), (, 1999) (, 2002).

I.

I.1

/ [f.].
i .
, i ( ) (: 38, 9, 274)
šsve je u redu, stvar je u redu.
i mirna Bosna ši sve je u redu, i tu prestaje svaka diskusija, i stvar je zavr-enaō
(: 46), / š ,
ō (: 34, ó : 148).
š ō , ( )
)³ ,
:
3 , 1 , 1 ,
(*Ne kaŕem da je to bilo dobro, ali je funkcionisalo. Nije slu ajna ona
uzre ica "mirna Bosna" ó*).
:
mirna Bosna 16 , **mirna Krajina** 2 , **mirna Ba ka** .
Bosnom
Ba kom .
ó , ( )
: ... su mi ve odrasli, k i se udala, bog im dao svima i sre e i zdravlja, sad
svak na svoju stranu, i mirna Krajina! ó

I.2

(1448)
(š ō)
II.
/ šprovesti se vrlo lo-e, lo-e
pro i, nastradatiō (: 211, : 202, : 191 : 198).

š ( ) .
 ó *kasno Janko na Kosovo stife* šzakasnio je *tko*, prekasno je
 stigao *tko* (: 191) ó
 š (, 16. 2016),
 š ( ) š ( ) š ( ) š ( )
 21. 2015.).
 (: 107), (: 107). (1389)
 / šnapravi se lom, tu njavao (: 264)

I.3 *vypravovat se jako vrabci z ech* šslofit a v podstat
 zbyte n dlouho se oblékat, p ipravovat v ci s sebou a stále necht n oddalovat sv j odchod,
 pop . zdrflovat druhéhoo (- : 393)
 š ( )
 , o *echy* ( )
 ( )
 (*Passer domesticus*)
 (. ó 2001: 220),

I.4 /
 š (: 300)

( ):
 ... novinama stoji, uz ostalo, i pitanje za-to "selektorica i pro-*le* i ove godine obigrava kao
 ki-a oko Kragujevca i ne dovodi zaista najbolje srpske predstave, ako joj to nalafle osnovna
 povelja Festivala i poloflaj...
 ó kafe Lu i . Mirjana Sretenovi "Joakimfest" ubudu e od grada do grada. Kao ki-a oko
 Kragujevca. Odlu eno da naredni pozori-ni festival umesto u Kragujevcu bude odrflan u
 Kru-evcu zbog samovlasnog...

... akciju prikupljanja milion potpisa za vanredne parlamentarne izbore. I uti, to jest, kao ki-a oko Kragujevca uvija i obilazi oko svih vrh političkih tema. Od Srebrenice, preko Haga, do NATO-a...

II: 427).
ó
echy ( ).

I.5
š
ó (: 245)
(: 245, 372)

ó / š1. / ò ili
š2. ó (: 32).
4
1371),
( )
, š
ó (: 203).

I.6
od Tmavy k Tatrám švyjád ení, fle n jaká innost se týkala území bývalé eskoslovenské republiky od jednoho konce na druhýò (- : 352).

4
(Edirne)

(1969)

š ō

(

): šStále více nám v n m v-ak vadí, fle [ō

] jaksí pomíjí celé východní Slovensko. Nesmíme ov- em zapomenout na to, fle ví-li dnes kařdý eský -kolák dob e o Dukle a Vihorlatu, v dobách, kdy bylo Slovensko jen uherskou Horní zemí, nedohlédli na-i otcové zpravidla dál neřl k Dunaji a k t m Tatrám. A je t eba mít na pam ti i to, fle Tatry byly dlouho do 19. století i synonymem názvu Karpaty. (...) A v -ir-ím, nebo v uřl-ím pojetí mohly Tatry vřdy zároveň znamenat celé Slovensko (podobn jako eka Morava moravskou zem)õ (1969: 213).

II.

II.1

zreo za Stenjevec**Stenjevec** (

nenormalanõ (: 645), **zreo u Vrap e** šneuravnotefen, u lo-em psihi kom stanju, psihi ki bolestanõ (: 299).

( )).

: šZavod za umobolne Stenjevec, odnosno Psihijatrijska bolnica Vrap e, a od 2011. godine Klinika za psihijatriju Vrap e nije nastala slu ajno (...),õ : šZavod za umobolne Stenjevec, odnosno Klinika za psihijatriju Vrap e, sagra ena je, nakon tridesetogodi-njih rasprava i priprema, 1878/79. godine. (...) O otvaranju Zavoda nema nekih zabilje-ki. Jedino su dnevne novine (Narodne novine, Obzor i Agramer Zeitung) pisale da su iz «ludni kog razdjela Op e bolnice bra e milosrdne u Zagrebu» prevezeni «omnibusima i fijakerima» umobolnici u «stenjeva ku ludnicu».õ (*Osnutak i izgradnja Bolnice*, http://bolnica-vrapce.hr/web/?page_id=128, 20.03.2017).

(*Mnogi misle da je ludak ali i iza te njegove price stoji poruka. ó Kakva poruka zivota ti?!!!! Lik je zreo za Sokolac.... Ili je poludio u sumi ili je poludio od epic metala!!!!* ó 2008, <http://rs-metal.com/sve-i-svasta-19/gandor-lov-na-mocnu-nirdalu/10/?wap2> 19.03.2017) (*ja sam cesto cuo u mladosti ranoj "ti si bre zreo za kovin" mislim da sad jesam hehehehehehe* ó *Pa Kovin ima naj*

poznatiju psihijatrisku ustanovu u Srbiji. Ali je mnogo više drugih pozitivnih atributa po kojima bi trebalo da se zna za Kovin. ó 2013, <https://forum.bjbikers.com/index.php?/topic/94620-kovin-03082013/> 19.03.2017).

(2017) : šVaro-ica u južnom Banatu na obali Dunava. Poznata je po tome –to je u njoj sme-tena poznata psihijatrijska bolnica, tako da se re Kovin koristi za označavanje ne ijeg (problematičnog) mentalnog statusa. Re i za nekog da je ožreo za Kovinö, zna i da je taj u najmanju ruku blesav ili čak i ludö (<http://www.leksikon-yu-mitologije.net/kovin/> 19.03.2017),

ó *pat it do Bohnic/Kate inek* šbýt blázen, bláznit, chovat se nenormáln , nesmysln , pop . i hroziv a nebezpečn (tj. zasloužit si nebo pot ebovat internaci v ústavu)ö (- : 52), *utéct z Bohnic/Kate inek* šbýt nerozumný, bláznivý; chovat se nesmysln , (jakoby) nerozumn , blázniv ö (ibid.) *je/vypadá jako by/kdyfl utekl z Bohnic* šbýt podivn , nevhodn nebo nedostate n a sm –n oble en; nebýt zcela oble en nebo zapnut a p sobit divn , blázniv ; chovat se, mluvit, pohybovat se podivn , nejasn , trhav a sm –n nápadn ö (ibid.) ó

dostat se/p ijít do Bohnic/Kate inek šbýt odvezen, zav en do blázince (nap . v pražské tvrti Bohnice); být nucen internován v ústavu pro choromyslnéö (- : 52).
ó Bohnice Kate inky

II.2
[š] [ ]: ; ( ) .
š ( )ö (I: 530),
š ( )š ?ö,
)ö (II: 324),
š ( )š ö,
)ö (I: 85).
( ) , ,
( ) ó
(=) .

(. . na svatýho Dyndy = , . na svätého Nikdy = , . na svetega Nikoli = , . na sveto Nikdarjevo/Nikada = , . / , = , / =)
 (2014: 52653, - 2008: 45669).

II.3 š
 ( )õ (I: 240, : 314, . (1889: 125)⁶ !š ( )õ (I: 245, : 283) (: 283, 315, . 1889: 131).⁷ š õ (: 278) , (, , .), 278, . 1897: 219)⁸ ó ó

, ( ) ( ) ( ) .

II.4 š õ
 , **dopadnout/pochodit jako sedláci u Chlumce**
 šbýt úpln , pop . s výsm chem poraflen; v bec nic nezískat a dopadnout velmi –patn õ

---

⁶ . : š . ó
⁷ : õ (2003: 242). . ó
⁸ ó , õ (2003: 249). . ó . .
 : š õ (2003: 763).

(: 318). : š[v] r. 1775 bylo u *Chlumce nad Cidlinou* poraženo nejvíce povstání venkovského lidu východních částech proti nepříteli – kruté robotě (ibid.). (: 198)

šlo-e pro i, nastradatiō

/ /
 + loc. +].⁹ : (Cd) ó R [perf.] ó c ó Ct [/

X^{ANTROP} Y^{TOP} ...), (/ . X^{TOP} , / / .

(. X^{ANTROP} , Y^{TOP} , š ō).
 ( )
 (, *Chlumec*), -

ó vrabci z ech

:

2014. DOBRÍKOVÁ, Mária. *Vlastné meno ako komponent slovenských a bulharských frazém*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2014.

ó 2001. DUNGEL, Jan ó HUDEC, Karel. *Atlas pták české a Slovenské republiky*. Praha: Academia, 2001.

63, 2006.

2017. MILORADOVI , fiivoslav. Kovin. *YU mitologija* [online].

<<http://www.leksikon-yu-mitologije.net/kovin/>> 19.03.2017.

, 2008.

: š ō, 1999.

š . ō, 1993.

2015. SIMI , Slobodan. šKasnoō, *Danas* (21. oktobar 2015) [online].

<http://www.danas.rs/danasrs/kultura/kasno_.11.html?news_id=309959> 21.03.2017.

⁹ Cd = comparandum ó

; R = relator ó
 comparatum ó

; c = comparator (/kao, , jako); Ct =

1889. . . . .
1. : , 1889.
1897. . . . .
2. : , 1897.
2003. . . . .
. . . . . :
, 2003.

. *Korpus savremenog srpskog jezika* (2013) [online].
<<http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/korpus2013adv.php>> 19.03.2017.

2016. STOJIMIROVI , Olivera. *ŠZa-to se kafe: Kasno Janko na Kosovo stifeõ*,
Ekspres (16.07.2016) [online]. <<https://www.ekspres.net/drustvo/zasto-se-kaze-kasno-janko-na-kosovo-stize>> 21.03.2017.

- . ERMÁK, Franti-ek a kol. *Slovník eské frazeologie a idiomatiky 1. P irovnání*.
Praha: Leda, 2009².

- . ERMÁK, Franti-ek a kol. *Slovník eské frazeologie a idiomatiky 2. Výrazy neslovesné*. Praha: Leda, 2009².

- . ERMÁK, Franti-ek a kol. *Slovník eské frazeologie a idiomatiky 3. Výrazy slovesné*. Praha: Leda, 2009².

1969. UT TĚNÝ, Slavomír. *Od TĚmavy k Tatrám. Na-e e* , 4/52 (1969), 213ó217
[online]. <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=5451>>
31.07.2016.

. . . . . :
š õ, 2002.

I. E A, ó A O A- A O A, ó O A O A, .
. I. ó . : A ,
1974.

II. E A, ó A O A- A O A, ó O A O A, .
. II. ó . : A ,
1975.

. . . . . : ,
2012.

. MATEF , Josip. *Frazeolo-ki rje nik hrvatskoga ili srpskog jezika*. Zagreb: IRO
TĚkolska knjiga, 1982.

. *Hrvatski jezi ni korpus: cjeloviti* (2007ó2011) [online].
<<http://riznica.ihjj.hr/philologic/Cijeli.whizbang.form.hr.html>> 19.03.2017.

. FINK ARSOVSKI, fieljka et al. *Hrvatsko-slavenski rje nik poredbenih frazema*.
Zagreb: Knjigra, 2006.

. MENAC, Antica ó FINK ARSOVSKI, fieljka ó VENTURIN, Radomir. *Hrvatski frazeolo-ki rje nik*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2014.

BJ Bikers. Forum [online].

<<https://forum.bjbikers.com/index.php?/topic/94620-kovin-03082013/>> 19.03.2017.

OSNUTAK i izgradnja Bolnice [online].

<http://bolnica-vrapce.hr/web/?page_id=128> 20.03.2017.

RS-metal [online]. <<http://rs-metal.com/sve-i-svasta-19/gandor-lov-na-mocnu-nirdalu/10/?wap2>> 19.03.2017.

TISKOVÁ zpráva k výstavě : š Odřmavy k Tatrám o Historické lidové kroje eskoslovenska, 4. 6. o 2. 10. 2016. Regionální muzeum v eském Krumlov . eský Krumlov, 23. 5. 2016 [online]. <<http://www.muzeumck.cz/wp-content/uploads/2014/07/TZ-Odřmavy-k-Tatrám-1.pdf>> 31.07.2016.

Summary

Pavel Krejčí

REGIONAL AND LOCAL TOPONYMS IN SERBIAN, CROATIAN, BULGARIAN AND CZECH PHRASEOLOGY

The comparative method allows us to make remarkable conclusions. In the examples, it is obvious that there is often an universal model of phraseology used in several national societies and which shows differences exclusively in the toponymic component (Serb./Croat. *mirna X^{TOP}*, Serb./Croat./Bulg. *pro i kao X^{ANTHROP} na Y^{TOP}í*), on the other hand, we can reveal a model that is associated only with a certain national community, with its language, and for which there is no analogy in another, although neighboring language (Bulg. *X^{ANTHROP} ot Y^{TOP}* in the sense of "I do not know who"). The toponymic component (or what it represents) can be in a direct motivational connection with the meaning of the phrasem (*Kosovo, Chlumec*), where without some cultural-historical education or knowledge, some phrasemes can not be correctly interpreted (decoded). There are, however, cases where the toponymic component may have no connection with the meaning of the phrasem in which it is a part o an example of this is the Czech collocation *vrabci z ech* or the Bulgarian *kum Du-an ot Ni-*.

Key words: Serbian phraseology; Croatian phraseology; Bulgarian phraseology; Czech phraseology; phrasemes with toponymic component

’ (. X Y) « , »).
(,) (, *Chlumec*),
ë -
( ) . , ,
,
ó , *vrabci z ech*
.
:
;
;
;